

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีโดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๓,๓๘๕ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๕๗ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบค่าที (t - test) และค่าเอฟ (F - test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน ๑๘๔ คน มีอายุระหว่าง ๕๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๙๓ ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีจำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๕ มีรายได้ระหว่าง ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๑๙๗ คน ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๓๕

๕.๑.๒ บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านการให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านการให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๘๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ

๒) ด้านการเป็นแบบอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านการให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ

๓) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๖๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษาสามัญ เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐาน

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑) ด้านการให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

พระภิกษุและสามเณรในปัจจุบันมุ่งแต่ศึกษาหาความรู้จากภายนอกมากเกินไปและมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนาน้อยจึงทำให้ขาดพระสงฆ์ในการเข้าไปอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน นอกจากนั้นประชาชนเองก็ไม่ค่อยเข้าวัดปฏิบัติธรรมกัน เนื่องด้วยต้องทำงานหาเลี้ยงชีพจึงทำให้หาเวลาเข้าวัดได้น้อย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน พระสงฆ์ควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนให้เข้าใจและรู้จักแก่นของพระศาสนาเพื่อที่จะสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตได้ รมรงศ์ให้มีการฟังเทศน์และการปฏิบัติธรรมอย่างบูรณาการเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจในหลักของธรรมะและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

๒) ด้านการเป็นแบบอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

พระสงฆ์บางรูปประพฤติปฏิบัติตนไม่อยู่ในสมณสาธูป ทำให้ประชาชนที่พบเจอไม่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นบางวัดมีกิจกรรมทางด้านอื่นมากเกินไปทำให้ขาดการส่งเสริมให้นำหลักธรรมมาพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์เองจึงทำให้ขาดตัวอย่างในการพัฒนาศักยภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงยังขาดการยกย่องเชิดชูบุคคลผู้กระทำความดีประพฤติตนอยู่ในหลักศีลธรรมให้สังคมรับรู้เพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นแบบอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ควรฝึกฝนพระสงฆ์-สามเณรให้ปฏิบัติตามหลักของพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดเพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและสอนญาติโยมได้อย่างถูกต้อง ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนได้มีการทำความดีกันอย่างสม่ำเสมอโดยพระและผู้นำในชุมชนต้องเป็นแบบอย่างในการพัฒนาการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามครรลองเพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติตาม และที่สำคัญต้องยกย่องเชิดชูบุคคลที่ทำความดีอย่างสม่ำเสมอ เช่น เข้าวัดฟังธรรม ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมให้สังคมได้รับรู้และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ

๓) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต

บางวัดไม่มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องจากพระสงฆ์มีจำนวนน้อยที่จะเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งประชาชนไม่ค่อยเข้าใจในหลักการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมเพื่อที่จะนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต และขาดการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาศักยภาพชีวิตของประชาชนด้วย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทางวัดควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมการทำกิจกรรมโดยพระสงฆ์เองเป็นผู้นำในการพัฒนา ควรมีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทุกสัปดาห์หรือทุกเดือนเป็นต้นเพื่อให้ประชาชนเข้าใจมากยิ่งขึ้น และจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่หลากหลายประชาชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกเพศทุกวัย นอกจากนั้นหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะภาครัฐควรมีการส่งเสริมแบบ

รูปธรรมทำให้เกิดกิจกรรมในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยให้วัดเป็นแกนหลักในการพัฒนา

๕.๑.๕ แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เกี่ยวกับ“บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะของประชาชนในตำบลดอนปอ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

๑) ด้านการให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทมากในการให้ความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ที่ทรงศีล สั่งสอนบุคคลทั่วไปให้เป็นผู้ที่รู้จักมีน้ำใจรู้ระลึกถึงพระคุณคน พระสงฆ์สั่งสอนในด้านจริยธรรมให้เป็นผู้มีกิริยาเรียบร้อยและวาจาอ่อน ทำให้อ่านหนังสือให้ควรวินและให้กระทำแต่ความดี และสามารถแนะนำให้ชาวบ้านทั้งหลายเป็นผู้มีเมตตาปราณีให้หมั่นสร้างแต่ความดีเท่านั้น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมจิตใจให้ประชาชนที่มีความทุกข์กายทุกข์ใจได้เข้ามาพึ่งเทศฟังธรรม สวดมนต์ และเจริญกัมมัฏฐาน เพื่อให้คลายจากอาการทุกข์กายทุกข์ใจลง พระสงฆ์จึงมีบทบาทมากในการให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒) ด้านการเป็นแบบอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบประกอบอาชีพที่สุจริต ทำให้ประชาชนเคารพศรัทธาและมีผู้นับถือมาก นั้นจะเป็นโอกาสดีให้ท่านสามารถคอยชักชวนสั่งสอนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ตามที่พระท่านปฏิบัติให้ได้ดูเป็นแบบอย่าง จะทำให้การสั่งสอนนั้นมีน้ำหนักมากเนื่องจากมีแบบอย่างที่ดีนั่นเอง เมื่อคนในชุมชนนั้นมีบุคคลที่มีศีลธรรมมากๆ คนในชุมชนนั้นจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๓) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พระสงฆ์ได้นำเอาหลักธรรมที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตมาเทศนาสั่งสอนชาวบ้าน และได้มีการจัดอบรมกุลบุตรเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนได้นำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นยังได้จัดทำนโยบายให้ประชาชนในชุมชนเข้าวัดฟังเทศฟังธรรม ถือนศีล และเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อให้สภาพจิตดีซึ่งจะทำให้เกิดความสุขกายสบายใจดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา และพระสงฆ์ยังมีโอกาสเข้าไปจัดการอบรมบำบัดผู้ที่หลงผิดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย ทำให้คนในชุมชนห่างไกลจากยาเสพติด เมื่อคนในชุมชนประกอบอาชีพที่สุจริตส่งผลให้คนในมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะของประชาชนในตำบลดอนปราง อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ จากผลการวิจัย พบว่าบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้คือ ด้านการให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการเป็นแบบอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์อานนท์ อินทวิโส ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเขาถ้ำทะลุ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านเขาถ้ำทะลุ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำแบบอย่างที่ดี ด้านการเผยแพร่ธรรมะ ด้านการให้การศึกษา ด้านการให้ความรู้ ด้านการปกครอง ด้านสาธารณูปโภคและระบบนิเวศ อยู่ในระดับมากทุกด้าน^๑ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากำพล คุณงกโร ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรม จริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีพบว่า กลุ่มผู้ปกครองผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนสถานภาพสมรสอยู่ด้วยกัน มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ บาท ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ปกครองที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรม คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้าน

^๑พระสมุห์อานนท์ อินทวิโส, “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเขาถ้ำทะลุ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

การเผยแพร่ธรรม ด้านการให้การศึกษา ด้านการให้ความรู้ ด้านการปกครองและด้านสาธารณูปโภค และระบบนิเวศ พบว่า กลุ่มผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ในด้านการอบรมทางจริยธรรม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน กลุ่มเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ ๑๗ ปี มีระดับการศึกษา ม.๖/ปวช. ที่เยาวชนเคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์คือ ด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวนร้อยละของเยาวชนที่เคยเข้ารับการอบรมตามบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากที่สุด และความถี่ในการทำกิจกรรมมีจำนวน ๕ - ๑๐ ครั้งต่อปี ความคิดเห็นของกลุ่มเยาวชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรมคือ ด้านภาวะผู้นำด้านการเผยแพร่ธรรม ด้านการให้การศึกษา ด้านการให้ความรู้ด้านการปกครองและด้านสาธารณูปโภคและระบบนิเวศ พบว่า กลุ่มเยาวชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน^๒ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสังเวียร ปญญาธโร (ศรีมันตะ) ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาพระครูสุภาจารวัฒน์" ได้วิจัยเรื่องผลการวิจัยพบว่าพระครูสุภาจารวัฒน์มีความเป็นผู้นำทั้งในทางธรรมและทางโลกนำพาชาวบ้านทำกิจกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่อยู่บนพื้นฐานการพึ่งพาธรรมชาติกิจกรรมที่ทำประกอบด้วยการฟื้นฟูอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับยาสมุนไพรสมุนไพรสุขภาพกิจกรรมเกษตรพอเพียงเช่นเกษตรผสมผสานเกษตรกรรมธรรมชาติ ที่มีความสอดคล้องกับหลักแห่งพุทธธรรมวิถีชีวิตในสังคมชนบทนำไปสู่การดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือพออยู่พอกิน และพอเพียงด้านหลักพุทธธรรมสำคัญที่พระครูสุภาจารวัฒน์นำมาใช้คือหลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ และหลักฆราวาสธรรม ๔ เป็นต้นมาเป็นหลักในการทำงานโดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเพราะเป็นธรรมที่สอดคล้องกับการทำงานเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานกับชุมชนทำให้ชุมชนมีคุณธรรมโดยผ่านกิจกรรมร่วมกันการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ปฏิบัติตามพระธรรม

^๒พระมหาอำพล คุณงกโร, ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนใน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยการยึดหลักแห่งความเสียสละและการให้โอกาสคนอื่นเสมอในการทำงานร่วมกัน^๓

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ และอาชีพต่างกัน โดยภาพรวมประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และประชาชนมีรายได้และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

๑. ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากพระสงฆ์ในตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีนั้นอบรมสั่งสอนชาวบ้านโดยไม่เลือกว่าเด็กผู้ใหญ่ หรือจะประกอบอาชีพอะไรเมื่อมีโอกาสจะอบรมสั่งสอนให้ประชาชนใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสังเวียร ญาณธโร (ศรีมันตะ) "บทบาทของพระสงฆ์ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาพระครูสุภาจารวัฒน์" ได้วิจัยเรื่องผลการวิจัยพบว่าพระครูสุภาจารวัฒน์มีความเป็นผู้นำทั้งในทางธรรมและทางโลกนำพาชาวบ้านทำกิจกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่อยู่บนพื้นฐานการพึ่งพาธรรมชาติกิจกรรมที่ทำประกอบด้วยการฟื้นฟูอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับยาสมุนไพรศูนย์รักษาสภาพกิจกรรมเกษตรพอเพียงเช่นเกษตรผสมผสานเกษตรกรรมธรรมชาติ ที่มีความสอดคล้องกับหลักแห่งพุทธธรรมวิถีชีวิตในสังคมชนบทนำไปสู่การดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือพออยู่พอกินและพอเพียงด้านหลักพุทธธรรมสำคัญที่พระครูสุภาจารวัฒน์นำมาใช้คือหลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ และหลักฆราวาสธรรม ๔

^๓พระมหาสังเวียร ญาณธโร (ศรีมันตะ), "บทบาทของพระสงฆ์ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาพระครูสุภาจารวัฒน์", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

เป็นต้นมาเป็นหลักในการทำงานโดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเพราะเป็นธรรมที่สอดคล้องกับการทำงานเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานกับชุมชนทำให้ชุมชนมีคุณธรรมโดยผ่านกิจกรรมร่วมกันการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยการยึดหลักแห่งความเสียสละและการให้โอกาสคนอื่นเสมอในการทำงานร่วมกัน^๔ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญมี ฉานักโร (โททำ)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชน” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีอายุ พรรษา และประสบการณ์สอนต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชนไม่แตกต่างกัน พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เจตคติต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทักษะการสอน และการรับรู้การสนับสนุนของโรงเรียนของพระสงฆ์ต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชนแตกต่างกัน^๕

๒. ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีรายได้และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีปัจจุบันมุ่งศึกษาหาความรู้จากภายนอกเพื่ออนาคตมากเกินไปจึงทำให้คนเข้าใจในหลักธรรมน้อย เมื่อพระท่านเทศนาสั่งสอนจึงไม่เอาใจจดจ่อเท่าที่ควร รวมถึงพระสงฆ์บางรูปมีความรู้ไม่มากพอ ขาดความชำนาญด้านการพัฒนาและเผยแผ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอธิการประวัติ กันทะคุณ** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาตำบลนายม อำเภอมะนัง จังหวัดอำนาจเจริญ” พบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทด้านการศึกษาเป็นผู้สั่งสอนอบรมจิตใจให้แก่พุทธศาสนิกชน พระสงฆ์มีบทบาทด้านสาธารณูปโภคผ่านโครงการพัฒนาชนบทหลายๆ โครงการ บทบาทด้านการสาธารณสุข พระสงฆ์จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นไปด้วยในตัว บทบาทด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์จะเป็นแกนนำในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และมีบทบาทด้านการส่งเสริมศีลธรรม ด้านพัฒนาศาสนวัตถุ สถานที่ ด้านศาสนพิธี บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ วัดเป็นศูนย์กลางสร้างความเข้มแข็ง

^๔พระมหาสังเวียร ปญฺญาวโร (ศรีมันตะ), "บทบาทของพระสงฆ์ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาพระครูสุภาจารวัฒน์" **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^๕พระมหาบุญมี ฉานักโร (โททำ), “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑).

ให้กับชุมชน บทบาทด้านการพัฒนาการเรียนรู้ตามอรรถาธิบาย จัดบริเวณวัดให้เป็นอุทยานการศึกษา ปัญหาที่พบ คือ พระสงฆ์บางรูปยังมีความรู้ที่น้อย ขาดความชำนาญด้านการพัฒนาและเผยแผ่^๖ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุวรรณวรการ** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา ชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมและ ๒) ศึกษา ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในจังหวัด ปทุมธานีผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก วุฒิเปรียญ ธรรม ๑-๓ วุฒิการศึกษาสามัญระดับปริญญาตรี มีพรรษา มากกว่า ๓๐ พรรษา มีตำแหน่งเป็นเจ้า อาวาส และระยะจำพรรษาอยู่ในวัดปัจจุบันมากกว่า ๒๐ ปีสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีทั้งหมด ๔ ด้านได้แก่ การพัฒนา ชุมชนด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุขและด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก^๗

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยตามสมมติฐานสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ประชาชนที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากพระสงฆ์มีบทบาทมากในการอบรมสั่งสอนชาวบ้านในชุมชน ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ **พระปลัดชาญณรงค์ ขวโน** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบบทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความ แตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ของประชาชน พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลทำให้ความคิดเห็นของประ

^๖ พระอธิการประวิติ กันทะคุณ, “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาตำบลนายม อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๑).

^๗ พระครูสุวรรณวรการ, ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี, **พุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทุกข้อที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มี อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมสั่งสอนชาวบ้านให้เข้าใจถึงหลักธรรมนั้นสามารถทำได้ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ซึ่งขึ้นอยู่กับพระสงฆ์จะเลือกวิธีการอบรมสั่งสอนให้เข้ากับบุคคลตามกาล ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญมี ฉานักโร (โททำ)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชน” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีอายุ พรรษา และประสบการณ์สอนต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชนไม่แตกต่างกัน พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิกการศึกษาทางธรรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เจตคติต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทักษะการสอน และการรับรู้การสนับสนุนของโรงเรียนของพระสงฆ์ต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชนแตกต่างกัน^๙

ประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านมักจะมีอคติกับพระจึงทำให้พระสงฆ์สามารถสอดแทรกหลักธรรมในการดำเนินชีวิตในการพูดคุยกันไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไรก็สามารถใช้หลักธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสังเวียร ญาณารโ (ศรีมันตะ)** “บทบาทของพระสงฆ์ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาพระครูสุภาจารวัฒน์” ได้วิจัยเรื่องผลการวิจัยพบว่าพระครูสุภาจารวัฒน์มีความเป็นผู้นำทั้งในทางธรรมและทางโลกนำพาชาวบ้านทำกิจกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่อยู่บนพื้นฐานการพึ่งพาธรรมชาติกิจกรรมที่ทำประกอบด้วยการฟื้นฟูอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับยาสมุนไพรสมุนไพรสุขภาพกิจกรรมเกษตรพอเพียงเช่นเกษตรผสมผสานเกษตรกรรมธรรมชาติ ที่มีความ

^๙พระปลัดชาญณรงค์ ขวโน, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐}พระมหาบุญมี ฉานักโร (โททำ), “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑).

สอดคล้องกับหลักแห่งพุทธธรรมวิถีชีวิตในสังคมชนบทนำไปสู่การดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือพออยู่พอกินและพอเพียงด้านหลักพุทธธรรมสำคัญที่พระครูสุภาจารย์วัฒน์นำมาใช้คือหลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ และหลักฆราวาสธรรม ๔ เป็นต้นมาเป็นหลักในการทำงานโดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเพราะเป็นธรรมที่สอดคล้องกับการทำงานเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานกับชุมชนทำให้ชุมชนมีคุณธรรมโดยผ่านกิจกรรมร่วมกันการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยการยึดหลักแห่งความเสียสละและการให้โอกาสคนอื่นเสมอในการทำงานร่วมกัน^{๑๐}

ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีนั้นประกอบอาชีพที่หลากหลายขึ้นและชาวบ้านบางคนต้องทำงานต่างอำเภอกัน ทำให้ไม่มีเวลาเข้ามาฟังพระสงฆ์เทศนาสั่งสอน ดังนั้นจึงทำให้การตอบแบบสอบถามไม่เหมือนกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมุห์อานนท์ อินทวิโส** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านเขาถ้ำทะเล อำเภopakท่อ จังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านเขาถ้ำทะเล อำเภopakท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำแบบอย่างที่ดี ด้านการเผยแพร่ธรรมะ ด้านการให้การศึกษา ด้านการให้ความรู้ด้านการปกครอง ด้านสาธารณูปโภคและระบบนิเวศ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน บ้านเขาถ้ำทะเล อำเภopakท่อ จังหวัดราชบุรี จากการทดสอบสมมติฐานโดยการกำหนดตารางไขว้ (Cross Tabulation) ใช้สถิติ Chi-Square T-tests และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Gamma นั้น ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกข้อ^{๑๑}

^{๑๐}พระมหาสังเวียร ปญฺญาโร (ศรีมันตะ), "บทบาทของพระสงฆ์ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาพระครูสุภาจารย์วัฒน์", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๑๑}พระสมุห์อานนท์ อินทวิโส, “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเขาถ้ำทะเล อำเภopakท่อ จังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ทำอาชีพที่มีรายได้ต่างกัน บางท่านมีอาชีพที่อยู่ในชุมชน แต่บางท่านกลับต้องออกไปหารายได้แต่เช้าหรืออยู่นอกชุมชน ทั้งนี้ทำให้การได้รับการเทศนาสั่งสอนไม่ทั่วถึง จึงทำให้ได้รับข้อมูลที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญมี จานักโร (โททำ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชน” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีอายุ พรรษา และประสบการณ์สอนต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชนไม่แตกต่างกัน พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เจตคติต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทักษะการสอน และการรับรู้การสนับสนุนของโรงเรียนของพระสงฆ์ต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชนแตกต่างกัน^{๑๒}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ซึ่งได้รับข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัย โดยผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

- ๑) คณะสงฆ์ควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนให้เข้าใจและรู้จักแก่นของพระศาสนาเพื่อที่จะสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตได้
- ๒) คณะสงฆ์ควรมีการรณรงค์ให้ฟังเทศน์และปฏิบัติธรรมอย่างบูรณาการเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจในหลักของธรรมะและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป
- ๓) ควรมีการบูรณาการหลักธรรมให้ประชาชนได้เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น
- ๔) หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะภาครัฐควรมีการส่งเสริมแบบบูรณาการทำให้เกิดกิจกรรมในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยให้วัดเป็นแกนหลักในการพัฒนา
- ๕) ทางวัดควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้สามารถปฏิบัติได้อย่างเห็นผล

^{๑๒}พระมหาบุญมี จานักโร (โททำ), “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑).

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- ๑) ควรฝึกพระสงฆ์-สามเณรให้ปฏิบัติตามหลักของพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดเพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและสอนญาติโยมได้อย่างถูกต้อง
- ๒) ควรยกย่องเชิดชูบุคคลที่ทำความดีอย่างสม่ำเสมอ เช่น เข้าวัดฟังธรรม ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมให้สังคมได้รับรู้และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ
- ๓) พระสงฆ์และผู้นำในชุมชนควรเป็นแบบอย่างในการพัฒนาการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามครรลองเพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติตาม
- ๔) พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมการทำกิจกรรมการพัฒนาการดำเนินชีวิตโดยพระองค์เองเป็นแกนนำในการพัฒนา

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษาประชาชนในชุมชนอื่นๆ เพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่มีความเหมือนกัน หรือแตกต่างกันจากการวิจัยครั้งนี้
- ๒) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในโรงเรียน ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่
- ๓) ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ตามแนวทางภายในองค์การตามหลักพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน
- ๔) ควรศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป